

И. С. Терехов

КОЛЬОРОВИЙ ОФОРТ

У великій гамі офортної технік, вивчених в процесі занять на спецкурсі друкарської графіки, що найбільш відповідає художньому і стилістичному втіленню своїх ідей, — техніка офорта, в основі якої лежить одна з самої трудомісткої техніки — акватінта (з лат. aqua — вода і tinta — чорнило) — манера створювати в офорті найрізноманітніші тональні переходи і фактури, а в поєднанні з кольоровим друком має усі можливості передачі малюнка аквареллю або гуаш'ю.

На фоні досвіду роботи з аквареллю, виникло бажання досягти в техніці друкувальної графіки акварельних ефектів. Був обраний спосіб друку — кольоровий офорт з 1 дошки. Кольоровим офортом називають офорт, віддрукований більше ніж однією фарбою, а віддрукований одним кольором — однобарвним. За способом друкування кольоровий офорт може бути розділений на два типи: віддрукований з однієї дошки і віддрукований з декількох дошок. Спосіб кольорового друкування з однієї дошки полягає в тому, що дошка приготована в техніці акватінта (чи в іншій техніці) покривається від руки двома або декількома фарбами, а потім друкується так само, як і при однобарвному друку. Фарби наносяться на дошку пензлем. Після кожного

прокату дошка розфарбовується заново. В цьому способі рідко вдається досягти однакового тону в кожному відтиску.

Задум графічних праць «Одеса» з'явився в результаті щоденних зустрічей з містом, вивчення його минулого і бажання заглянути в майбутнє.

На початку роботи над композиційним рішенням теми, відбираючи і узагальнюючи натурний матеріал і вивчаючи досвід роботи над темою міста минулих поколінь художників, — пошук образу зводиться до традиційних мотивів пейзажного плану. Розробка ескізного матеріалу відбувалась у взаємозв'язку з пошуками композиційного рішення. Складність цього завдання полягала у виробленні пластичної єдності праць. Користуючись натурними замальовками і використовуючи історичний і власний фотоматеріал автори зробили задовільні ескізи. Був вироблений стиль для додання серії пластичної єдності. Характерними межами стилю стали: узагальнений контур зображення архітектурних об'єктів і кольорово-тонові плями, що нагадують малюнок аквареллю.

Існує й другий прийом. На дошку послідовно наносять одну фарбу за другою і друкують кожну окремо. Цей спосіб хоча і повільніший, але дає можливість ізолювати одну фарбу від іншої й отримати чистіший відбиток. Під час роботи був

використаний метод старих майстрів друку з покладним аркушем (папір світлих тонів узагальнює офорт), а потім друкується аналогічно однокольоровому друкуванні. Фарба наноситься на дошку тампоном чи пензлем. Після кожного прокату дошка розфарбовується знову. При цьому методі не часто вдається отримати однакову тональність у кожному відбитку.

З перших десятиліть 19-го ст. гравюра на металі, як однокольорова, так і кольорова, були витіснені літографією (більш легкою технікою), лише в кінці 19-го ст. кольорова гравюра і офорт отримують новий розвиток і ступають на шлях оригінальної творчості.

Перші спроби друкування з однієї дошки простежуються починаючи з 17-го ст. (Голландія), Йоганн Тейлер, Пітер Шенк). Справжній розквіт — 17-го ст., коли цим способом починають працювати великі майстри гравюри та поступово вводять колір у заново відкриті техніки (пунктир, олівцева манера, мецетінто, акватінто). Розквіт кольорової акватінти у Франції на початку 18-го ст. пов'язаний з іменем Дебюкур. Окрім досягнень в області друкувальної техніки цей живописець — гравер є у Франції єдиним майстром кольорової гравюри на металі. Гравюри Дебюкура полонять своєю кольоровою декоративністю та тонкими кольоровими нюансами, глибиною та м'якістю тону, також створюють враження єдиного гармонійного цілого.

Інтерес до кольорової гравюри став проявлятися досить яскравий, у зв'язку з ростом значення кольору у мистецтві імпресіонізму. У Франції працював художник (19-го—20-го ст.) Рафаелі Ж. Він є основоположником кольорової гравюри у Франції. Основним чином, він друкував з декількох дошок, але число відбитків намагався обмежувати. Метод його полягав у тому, що він підготовляв дошки або штриховим офортом, або сухою голкою, і його гравюри створюють враження кольорового першого малюнка з розкиданими кольоровими плямами. Цей період у Франції в галузі

кольорової гравюри слід пам'ятати Геррар, Журден, Коте. Художники інших країн, працювавши з офортом у 19-му ст. приділяли мало уваги кольоровій гравюрі і не створили значних витворів та вдосконалень у техніці кольорового друку.

В Одесі у техніці кольорового друку працюють А. Постель, И. Орос, Г. Верещагін, Д. Беккер, Г. Гармидер.

Вивчаючи їх творчий досвід, мені хотілось би досягти свого звучання в техніці кольорової гравюри.

У роботі був використаний метод друку з підкладним аркушем, акватінта. Спосіб друку — з однієї дошки.

У статті використані роботи автора.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сто офортов 16–19 веков\ сост. Ю. Русаков. Л., 1964.
2. Звонцов В., Шистко В. Офорт. Техника. История. СПб: Аврора, 2004.

УДК 72.011

Д. Ю. Жижин

ЭКСЛИБРИСЫ ОДЕССКИХ ХУДОЖНИКОВ

Метаморфозы, произошедшие с дисциплиной графического искусства — экслибрисом, удивительны. Он зародился в Германии в конце 15-го века как высокохудожественная миниатюрная гравюра, первоначально призванная свидетельствовать о владелье книги. Экслибрис, как и почтовая марка, стал предметом коллекционирования, раздвинув рамки своего утилитарного значения. В нашем отечестве общества любителей экслибриса, объединявшие художников, искусствоведов и собирателей книжных знаков, стали появляться с начала 20-го века. Экслибрис за многовековую свою историю в рамках жанра прошел ярлыковую, гербовую, вензельную и сюжетные формы. Всегда при этом оставался явлением, отражающим культурный уровень заказчика, мастера-исполнителя, одновременно определённую эпоху, общество с характерными интеллектуальными и эстетическими ориентирами.

Желание отметить книгу знаком принадлежности к личной библиотеке, выполненным искусно, профессионально, — едва ли не самая благородная из соборнических затей человеческих. Порой экслибрис раскрывает определенную грань личности владельца, которая не доступна портретному жанру (рис. 1).

Экслибрис своего рода экстракт книжного оформительского искусства. Он для тех, кто ценит в книге уместно выбранную и удачно «посаженную на место» гарнитуру шрифта, виртуозность заставки, фронтисписа, концовки, иллюстраций, кто любит даже сам запах полиграфии. Органичность сочетания изобразительных и шрифтовых элементов при форматной ограниченности книжного знака требует